

Petre Sergescu – Profesor la Universitatea din Cluj

* Profesor universitar dr. Dorel I. Duca, Universitatea Babeş-Bolyai Cluj-Napoca

* Profesor universitar dr. Adrian Petruşel, Universitatea Babeş-Bolyai Cluj-Napoca

* Comunicare prezentată la Sesiunea omagială “*PETRE SERGESCU, artizan al cooperării internaţionale în domeniul istoriei ştiinţei*” (24 mai 2018, Aula Academiei Române) şi publicată de revista *Academica*, http://www.acad.ro/academica2002/pag_academica.htm

În dificila, dar plăcuta misiune de a vorbi despre activitatea desfăşurată la Universitatea din Cluj de către profesorul Petre Sergescu, personalitate remarcabilă a culturii româneşti interbelice, vom avea în vedere următoarele patru direcţii, considerate de noi relevante:

I. Activitatea didactică a profesorului Petre Sergescu

II. Activitatea ştiinţifică şi de promovare a matematicii a profesorului Petre Sergescu

III. Rolul lui Petre Sergescu în promovarea şi dezvoltarea revistei *Mathematica*

IV. Petre Sergescu - promotor al congresele matematicienilor români.

I. Activitatea didactică a profesorului Petre Sergescu

Activitatea didactică a profesorului Petre Sergescu la Universitatea din Cluj începe la 1 octombrie 1926, odată cu preluarea unei poziţii de conferenţiar universitar la Catedra de Geometrie Analitică. În primul său an la Cluj, va ţine cursuri şi seminarii de:

- *Calcul diferenţial şi integral* (împreună cu profesorul Gheorghe Bratu);
- *Aplicaţiile geometrice ale analizei matematice*;
- *Algebră superioară*.

Din anul universitar 1927-1928, Petre Sergescu devine profesor agregat de *Geometrie analitică şi diferenţială* şi, în plus, este însărcinat cu suplinirea conferinţei de *Analiză matematică*.

Din același an se implică în organizarea *Institutului pentru Învățământul Matematicii*, al cărui secretar devine. Directorul Institutului era la acea vreme, profesorul Aurel Angelescu-decanul în funcție al Facultății de Științe. Constatându-se pregătirea neuniformă din liceele din diversele regiuni ale României, unul dintre primele scopuri ale institutului era „*să cerceteze, din punct de vedere superior, matematica elementară pe care actualii studenți o vor preda ca profesori în licee.*” Se mai preciza de asemenea că „*Se studiază diferitele probleme de metodologie și filozofie matematică, se fac încercări de metode noi de învățământ. Se inițiază începătorii în cercetările originale științifice, prin citirea de memorii importante și prin expunerea rezultatelor personale mai de seamă. Se urmărește, printr-o serie de conferințe, orientarea generală în știință, se întrețin legături cu centrele științifice din țară și străinătate.*” Din chiar primul an de activitate al Institutului, profesorul Sergescu se implică prin susținerea unui curs introductiv de Istoria Matematicii (extragem din temele predate: Etapele gândirii matematice; Matematica antică; Evul mediu; Renașterea matematicii: Galileo, Descartes, Newton și Leibniz; Lagrange și Laplace; Analiza matematică în secolele 18 și 19; Geometria în secolul 19; Geometriile neeuclidiene, proiective, cinematică superioară; Teoria funcțiilor: Cauchy-Weierstrass, Picard. Tablou al diferitelor școli matematice contemporane; 50 de ani de matematică românească). În același context, are o contribuție majoră la organizarea la universitatea clujeană a unor manifestări generate de evenimentele științifice contemporane:

- Comemorarea a 200 de ani de la moartea lui Isaac Newton (18 martie 1927), ocazie cu care Petre Sergescu schițează opera lui Isaac Newton;
- Sărbătorirea semi-centenarului științific al lui Emile Picard (6 mai 1928), când sub președinția lui Dimitrie Pompeiu și în prezența consulului Franței în România, Petre Sergescu realizează o expunere asupra operei lui Emile Picard.

Încă de atunci, din realizarea acestor activități, se observă la Petre Sergescu un punct de vedere original de a concepe istoria matematicii, punct de vedere prin care devine mai târziu lider mondial în Istoria Matematicii.

De la 1 aprilie 1931, Petre Sergescu devine profesor titular de Geometrie Analitică, susținând astfel cursurile de Geometrie analitică, Geometrie diferențială și Istoria matematicii. Trebuie evidențiat aici gestul colegial cu totul deosebit al titularului de până atunci al Catedrei de Geometrie Analitică, profesorul Nicolae Abramescu, care a trecut la Catedra de Geometrie Descriptivă, creându-se astfel condițiile ca profesorul Sergescu să obțină profesura pe Catedra de Geometrie Analitică.

Activitatea didactică a profesorului Petre Sergescu a continuat la Universitatea din Cluj prin susținerea, alături de cursurile deja clasice de Geometrie Analitică și Istoria Matematicii, a unor cursuri variate precum ar fi cele de Ecuații Diferențiale, Aritmetică, Analiză Matematică.

Activitatea Universității din Cluj a fost brusc întreruptă la sfârșitul verii anului 1940, când, în urma Dictatului de la Viena, nordul Transilvaniei a fost cedat Ungariei. Autoritățile Universității românești au fost luate prin surprindere. În ziua de 1 septembrie 1940 se întrunește Consiliul universitar – format din profesorii Universității clujene (participanții matematicieni au fost: Nicolae Abramescu, Theodor Angheluță, Gheorghe Bratu, Dumitru V. Ionescu, Petre Sergescu). În deschiderea întrunirii, rectorul universității Fl. Ștefănescu-Goangă spunea: *„O sentință a unui for internațional acceptată de guvernul țării ne obligă să părăsim Clujul, care a fost atribuit unui stat străin. Această nedreptate strigătoare poate fi acceptată de un guvern trecător, silit fiind de împrejurări politice internaționale foarte grele, dar ea nu va fi niciodată acceptată de neamul românesc, care a suferit în trecutul său multe nedreptăți, dar a avut totdeauna tăria sufletească să le înfrunte și să le înlăture, când ceasul destinului a sunat. N-avem nici cea mai mică îndoială că plecarea noastră e provizorie și că ne vom reîntoarce cât de curând și pentru totdeauna. Părăsind Clujul, Universitatea își păstrează ființa ei și toate instituțiile ei. Ea va funcționa mai departe în noul oraș din Transilvania în care ne vom așeza provizoriu.”*

Universitarii clujeni sunt revoltați de nedreptatea făcută României. Se propune „să se redacteze un protest în toate limbile moderne”, iar profesorul Petre Sergescu depune textul unui protest redactat de el, text anexat la procesul verbal al ședinței Consiliului universitar și înserat în facsimil în pagina de gardă a revistei *Mathematica*, volumul XVII/1941, în care se spunea: *„Astăzi 1 septembrie 1940, reunită în ședință solemnă, în Aula sa, Universitatea Română a Daciei Superioare, avându-și sediul la Cluj, protestează cu ultimă energie contra mutilării corpului Ardealului. Drepturile noastre milenare, sacrificiile a sute dintre generațiile noastre, munca noastră dură și onestă de toate zilele pentru înaintarea culturii, au fost călcate în picioare. Nu vrem să murim înainte de a striga, pentru a denunța în fața lui Dumnezeu și a conștiinței universale violența a cărei pradă am fost. Jurăm să ne facem datoria fie ca soldați, fie acolo unde vom fi chemați, pentru a face să triumfe drepturile noastre. Și dacă suntem forțați să părăsim momentan acest leagăn al științei și conștiinței naționale, Alma Mater Ferdinandina Napocensis, cerem să fim socotiți ca mobilizați în Ardeal, într-o altă ședință a Universității Daciei Superioare, pentru a răspândi marele și nepieritorul adevăr al drepturilor noastre și al vechimii noastre pe aceste meleaguri.”* Printre cei 26 semnatari ai protestului se numără și matematicienii: Nicolae Abramescu, Theodor Angheluță, Gheorghe Bratu, Dumitru V. Ionescu și Petre Sergescu.

Pentru universitatea clujeană au urmat anii grei ai refugiului. Facultatea de Științe s-a refugiat la Timișoara, dar a revenit la Cluj imediat după victoria împotriva Germaniei naziste și a aliaților ei. În cadrul extensiunii universitare de la Timișoara, Petre Sergescu susține câteva conferințe memorabile, dintre care amintim:

- Creația științifică a românilor din Ardeal;
- O mândrie românească: Universitatea din Cluj.

În aceeași perioadă de refugiu, în anul universitar 1941-1942, Petre Sergescu a susținut și alte conferințe dedicate Universității din Cluj, una dintre ele (cea de la Ateneul Român) fiind premiată de Ateneul Român cu premiul Trandafir Djuvara.

În 1943, Petre Sergescu trece profesor titular de Geometrie Analitică la Politehnica bucureșteană, succedându-i în această poziție profesorului Nicolae Ciorănescu.

II. Activitatea științifică și de promovare a matematicii a profesorului Petre Sergescu

În principal, activitatea de cercetare științifică a profesorului Petre Sergescu s-a desfășurat în domeniul istoriei matematicii. În același timp, preocupat fiind de antrenarea tineretului în cercetarea matematică, Petre Sergescu s-a implicat în rezolvarea unor probleme în diversele domenii ale matematicii. Aceste activități s-au materializat în publicații mai ales din domeniul algebrei, dar Sergescu (ca elev al lui Traian Lalescu) s-a ocupat și de tematica ecuațiilor integrale, pe care a abordat-o și în teza de doctorat. A avut, mai ales la începutul carierei, preocupări în domeniul teoriei numerelor și lucrări de teoria funcțiilor, citate apoi și de matematicianul francez Paul Montel. A publicat peste 160 de lucrări științifice, cele mai multe în limba franceză. Menționăm câteva titluri:

Remarques sur les zéros de l'équation cubique (1927).

Noyaux symétrisables (théorème de Laguerre) (1927).

Asupra ecuației de gradul trei (1929).

Sur les modules des racines des équations algébriques (1929).

Ecuații cu rădăcini subunitare (1931).

Quelques propriétés des polynômes (1932).

Quelques points de la théorie des équations algébriques (1932).

Remarques pratiques sur l'intégration de certaines équations différentielles linéaires (1937).

În 1919, Dimitrie Pompeiu organizează Seminarul Matematic de la Universitatea din Cluj. Printre cei care au sprijinit activitatea acestui seminar se numără și profesorul Petre Sergescu, care alături de Paul Montel întărește imaginea internațională a seminarului. Pentru o bună înțelegere a impactului internațional a acestui Seminar Matematic, menționăm că din 1931 casa de editură Gauthier-Villars din Paris (pe atunci capitala mondială a Matematicii) a început editarea unei colecții de monografii cu titlul „Publications de Séminaires Mathématique de l'Université de Cluj”.

Alături de fondatorii Școlii Românești de Matematică (Dimitrie Pompeiu, Gheorghe Țițeica și Traian Lalescu), Petre Sergescu s-a străduit să realizeze în România toate instrumentele necesare desfășurării unei cercetări matematice de calitate: seminarii de cercetare, reviste de specialitate, organizarea de congrese și conferințe, colaborări naționale și internaționale, antrenarea tinerilor în cercetarea științifică, etc.

Valorificând competențele obținute prin licențierea în Matematică și în Filozofie, Petre Sergescu publică numeroase studii de analiza și istoria matematicii românești și internaționale. Astfel, Sergescu publică în 1928 la Cluj o lucrare de sinteză „Gândirea Matematică”, un studiu despre evoluția conceptelor și a gândirii matematice, din antichitate până la începutul secolului 20. Această carte reprezintă un pionerat în literatura matematică națională și internațională. De asemenea, publică lucrări și eseuri despre:

- Istoria calculului numeric (1933)
- Les sciences mathématiques en France (1933)-lucrare pentru care primește în 1933 *Prix de l'Académie des Sciences*
- Histoire des sciences mathématiques et physiques en Roumaine (1934)
- La vie contemporaine des mathématiques (1937)
- Studenți români în Matematică la Paris între 1870 și 1877 (1939)
- Some important dates in the evolution of French mathematics - lucrare comandată de guvernul francez pentru expoziția universală de la New York din 1939
- Viața și opera matematică a lui Henri Lebesgue (1942)
- L'Université de Cluj et ses relations avec l'étranger (1944).

Petre Sergescu a avut numeroase expuneri și lucrări despre viața și opera marilor matematicieni ai lumii, dintre care amintim:

- Leonardo da Vinci - omul de știință (1926)
- De la Newton la Laplace (1927)
- Discurs omagial pentru domnul David Emanuel (1929)
- Galileu (1932)
- Rolle și calculul infinitesimal (1939)
- Henri Lebesgue - viața și opera (1942).

Este important de remarcat că Petre Sergescu are peste 90 de publicații de istoria și filozofia matematicii. Notăm, în acest context, numeroasele sale emisiuni de popularizare a științei, atât la Radio France cât și la Radio România. S-au păstrat textele conferințelor „Matematicile în cultura generală” (20 februarie 1940) și „Românii în matematica universală” (19 martie 1940).

De asemenea, Petre Sergescu a participat la numeroase conferințe și congrese naționale și internaționale de matematică sau științe, reprezentând cu mândrie universitatea clujeană. Dintre numeroasele participări spicuim:

- Primul și al Doilea Congres al Matematicienilor din țările slave (Varșovia 1929, Praga 1934)
- Congresul Asociației Franceze pentru înaintarea științelor (1930, 1933)
- Al Doilea și al Treilea Congres al matematicienilor polonezi (1931 și 1933), unde a fost ales de fiecare dată președinte de onoare al congresului
- Congresul Internațional al Matematicienilor (Zürich 1932)

- Congresul Internațional de Astronomie din Paris (Paris, 1935), alături de profesorul Gh. Bratu și șef de lucrări I. Armeanca
- Congresul Internațional de Istoria Științelor (Praga, 1937), unde profesorul Sergescu a fost raportor oficial pentru România. (Istoria Științelor în secolele XVIII și XIX)

Profesorul Petre Sergescu a fost invitat la numeroase universități de prestigiu din Europa, dintre care amintim: Sorbona, Universitatea din Clermont Ferrand, Institutul de Înalte Studii din Bruxelles, Universitatea din Poitiers, Universitatea din Varșovia, etc. Mai menționăm că profesorul Petre Sergescu a fost invitat, de către *Comisia de Cooperare Intelectuală de pe lângă Liga Națiunilor*, să ia parte, în decembrie 1939, la colocviul restrâns (15 persoane) care urma să aibă loc la Zürich, despre “*Fundamentele Matematicii*”. Toate cheltuielile erau plătite de comisie, dar neputând lipsi prea mult timp de la cursuri, profesorul a trebuit să renunțe de a lua parte la acest colocviu. De asemenea, profesorul Sergescu a fost invitat de guvernul francez să facă parte din comisia de organizare a participării științifice franceze la expoziția internațională din New York, 1939. În această calitate, a compus broșura “*Some important dates in the evolution of french mathematics*”, tipărită în zece mii de exemplare și care s-a distribuit gratuit la Pavilionul Francez la expoziția din New York.

III. Rolul lui Petre Sergescu în promovarea și dezvoltarea revistei *Mathematica*

Profesorul Petre Sergescu a avut o contribuție deosebită în apariția și creșterea prestigiului revistei *Mathematica*, la care a fost mult timp secretar de redacție.

Revista „*Mathematica*” anunțată în Anuarul Universității din Cluj din anul academic 1928-1929, apare în anul academic 1929-1930 cu primele două volume. Ele s-au bucurat de o excelentă primire în lumea științifică internațională, care lăudau „*sa belle tenue scientifique*”, „*sa presentation excellente*”, etc. Primul număr al revistei s-a tipărit în 500 de exemplare, iar al doilea în 464 de exemplare. Un număr de 357 de exemplare din volumul I și tot atâtea din volumul II au fost trimise în toate bibliotecile științifice și universitare din lumea întreagă. Revista *Mathematica* intră astfel în circuitul internațional. Imediat au venit cereri de abonamente din America, Anglia, Germania, dar încurajarea cea mai mare a venit din Franța de unde Școala Normală Superioară din Paris, Universitățile din Alger, Marseille, Montpellier, Dijon, Strasbourg și altele s-au abonat imediat. La 1 august 1931, lista schimburilor revistei „*Mathematica*” conținea 42 de periodice din întreaga lume.

În acest context remarcăm că: “*Toată munca necesită de publicarea revistei „Mathematica” e făcută în mod exclusiv și gratuit de secretarul de redacție Prof. P. Sergescu. Ea cuprinde corespondența de cererea și trimiterea articolelor, schimburilor, toate corecturile, conturile, etc.*” (AUC 1930/31, pag. 227). În plus, anual profesorul Petre Sergescu donează sume importante de bani pentru susținerea și tipărirea revistei. Astfel, numai în anul 1932, din totalul cheltuielilor de publicare (de 114458 lei) de la Institutul de Arte Grafice “Ardealul”, aproape jumătate (50.000 lei) reprezintă donația profesorului Sergescu. La 1 iulie 1932, *Mathematica* este schimbată cu 56 de reviste din întreaga lume (AUC 1931/32, pag. 257).

Multă vreme această revistă a fost citată în bazele de date internaționale ca *Mathematica* (Cluj).

Prezentarea datelor poate continua; munca și donațiile profesorului Sergescu sunt pe măsură, prestigiul revistei *Mathematica* crește de la an la an. Profesorul Sergescu rămâne secretar de redacție până în 1943, anul mutării domniei sale la București.

Din păcate, astăzi această revistă nu mai are o legătură instituțională cu Universitatea din Cluj. Ar fi o mare bucurie pentru noi ca această revistă să fie publicată din nou sub egida Academiei Române și a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca. Reiterăm acum această propunere, cu atât mai mult dragă nouă cu cât anul viitor vom celebra 100 de ani de la înființarea universității românești din Cluj.

IV. Petre Sergescu - promotor al congresele matematicienilor români

Petre Sergescu a avut o contribuție esențială în organizarea primelor trei congrese ale matematicienilor români. Vom aminti acum câteva detalii relevante despre primele două.

Primul Congres al matematicienilor români

Primul Congres, avându-l ca promotor pe prof. Petre Sergescu, s-a desfășurat la Cluj în anul 1929. La acest congres au participat cei mai reputați matematicieni români ai vremii. Ședința de deschidere a Congresului a avut loc în Aula Magna a Universității din Cluj, la data de 9 mai 1929. Biroul Congresului l-a avut ca președinte de onoare pe profesorul David Emmanuel, iar ca președinți pe Gheorghe Țițeica, Dimitrie Pompeiu și Ion Ionescu.

Discursul inaugural a fost rostit de Gheorghe Țițeica – la acea vreme secretar general al Academiei Române și președinte al Societății Române de Științe. Cităm din acest discurs: *„Adevărații inițiatori și organizatori ai Congresului sunt profesorii de matematici de la Universitatea din Cluj și în special Dl. P. Sergescu”*.

Lucrările s-au desfășurat pe patru secțiuni: Algebră și Analiză (prezidată de Simion Stoilow și Constantin Popoviciu), Geometrie (prezidată de Simion Sanielevici), Matematici aplicate (prezidată de Emanoil Filipescu, Theodor Angheluță și Augustin Maior), Istoria și Didactica matematicii (prezidată de Gheorghe Bratu, George Iuga și Octav Onicescu).

La lucrările primului Congres al matematicienilor români au participat peste 150 de matematicieni, dintre care câteva personalități ilustre din străinătate. Participarea lui Vito Volterra a dat o notă aparte de strălucire primului Congres al matematicienilor români, acesta susținând în plen conferința "Asupra teoriei matematice a luptei pentru existență". Cu această ocazie, Paul Montel a ținut la Universitatea clujeană un curs de zece lecții cu tema "Introducere în teoria funcțiilor întregi sau meromorfe", iar Waclaw Sierpinski, tot zece lecții despre "Introducere în teoria mulțimilor".

Adunarea de închidere a lucrărilor (12 mai 1929) a hotărât ca al doilea Congres al matematicienilor români să aibă loc în 1932, la Turnu-Severin. Societatea Română de Matematică l-a însărcinat pe prof. Petre Sergescu cu organizarea celui de al doilea Congres al matematicienilor români.

Al doilea Congres al matematicienilor români

Al doilea Congres a avut loc la Turnu-Severin în 1932, cu participarea marilor matematicieni ai timpului: Paul Montel, Arnaud Denjoy, Waclaw Sierpinski, Buhoslav Hostinsky, Alfred Errera, Szolem Mandelbrojt, Kazimirz Kuratowski, Franciszek Leja, Witold Wilkosz, S. Kempisty, L. Tchakaloff, Jovan Karamata. Comitetul de organizare a fost constituit din profesorii Secției de Matematici a Universității din Cluj. Au participat delegați din aproape toate țările vecine, dar delegațiile din Franța și Polonia au fost impresionante. Dintre cei 225 de delegați, 28 erau personalități ilustre din străinătate, iar din țară, trei miniștri și președintele Camerei Deputaților.

Ședința de deschidere a avut loc la 5 mai 1932 (orele 11) în sala de spectacole a Palatului Culturii din Turnu-Severin. Cu această ocazie, președintele Camerei Deputaților - Dimitrie Pompeiu - spunea: *„Dv. domnilor, venind să vă asociați lucrărilor congresului, serviți cauza științei ... dar Dumneavoastră, doamnelor și domnilor, venind printre noi, serviți de asemenea, o cauză la fel de înaltă, la fel de importantă: acea operă admirabilă ce se poate numi politica prietenilor.”*

Biroul congresului i-a avut ca președinți de onoare pe Arnold Denjoy și Paul Montel (Paris), Alfred Errera (Bruxelles), Buhoslav Hostinsky (Brno) și Waclaw Sierpinski (Varșovia). Președinții Congresului au fost (precum la primul Congres), Dimitrie Pompeiu și Gheorghe Țiteica, iar secretar general Petre Sergescu.

Lucrările s-au desfășurat pe șase secțiuni:

* Analiză funcțională și Fundamentele matematicii, prezidată de Kazimierz Kuratowski (Lwow) și Simion Stoilow (Cernăuți);

* Algebră și Analiză matematică, prezidată de Theodor Anghelută (Cluj), Constantin Popoviciu (Iași) și Valeriu Alaci (Timișoara);

* Geometrie, prezidată de Nicolae Abramescu (Cluj) și Ovidiu Țino (Timișoara);

* Mecanică și Matematici aplicate, prezidată de Constantin Teodorescu (Timișoara) și D. Gherman (București);

* Istoria și Filozofia matematicilor, prezidată de Dumitru V. Ionescu (Cluj);

* Învățământul matematic, prezidată de Gheorghe Bratu și P. Marinescu (București).

Contribuția esențială la buna reușită a acestui congres (precum și a primului) a avut-o profesorul Petre Sergescu. Sunt grăitoare, în acest sens, donațiile comparative: donația Ministerului Agriculturii: 5.000 lei, donația profesorului Petre Sergescu: 103.975 lei.

La congres au participat și 42 de studenți ai Universității din Cluj.

Paul Montel spunea: „*Congresul de la Cluj obținuse un mare succes. Cel de la Turnu-Severin, prin înalta sa ținută științifică, prin perfecțiunea organizării sale... se încheie într-o manieră strălucitoare.*”

Lucrările de închidere au avut loc la 9 mai, în marea sală a Cazinoului din Băile Herculane. La această festivitate, Waclaw Sierpinski spunea (în limba franceză): „*Săptămâna petrecută în România este pentru noi unul din acele vise care nu se uită niciodată... Doamnelor și Domnilor, permiteți-mi să strig astăzi, la finele acestui minunat congres, nu numai să Trăiască Știința Românească, ci și (în limba română): Trăiască poporul românesc!*”

Cele două congrese au contribuit la cooperarea fără precedent a matematicienilor români și străini. Așa se face că pe parcursul a zece ani (1927-1936), Seminarul Matematic al Universității din Cluj a fost onorat de prezența a 14 înalte personalități de peste hotare: Wilhelm Blaschke (Hamburg), Enrico Bompiani (Roma), Emile Borel, Elie Cartan și Arnold Denjoy (Sorbona), Buhoslav Hostinsky (Brno), Jovan Karamata (Belgrad), Paul Montel (Paris), Kazimirz Kuratowski (Varșovia), Benoit Mandelbrot (Clermont Ferrand), A. Reymond (Lausanne), Waclaw Sierpinski (Varșovia), Vito Volterra (Roma), R. Wavre (Geneva). Impresionat, Gino Loria (profesor la Universitatea din Genova) avea să declare: „*Când se va scrie istoria matematicii în secolul XX, va trebui să se țină seama de minunata mișcare matematică românească.*” Rolul profesorului Petre Sergescu în această internaționalizare și dezvoltare fără precedent a activității matematice de la Universitatea din Cluj și, în context mai larg, din România a fost decisiv.

În loc de concluzii

Pentru activitatea sa deosebită, guvernul Franței îl va răsplăti în 1939 cu Legion d'honneur. Petre Sergescu mai primește decorații și din partea României și Poloniei: *Steaua României* în grad de Cavaler (1932) și respectiv, *Polonia Restituită* în grad de Comandor (1931).

Soția sa, Maria Kastarska, a înscris pe piatra mormântului său din cimitirul din Montmorency (în nordul Parisului) una dintre frazele lui favorite : „J'ai ce que j'ai donné”, adică „Am ceea ce am dat.” Peste acest mormânt, Nicolae Ghircoiașu (fost asistent și colaborator de-al său de la Universitatea din Cluj) a presărat, mult mai târziu, pământ adus din țară, după cum mărturisea acesta din urmă la evenimentul ce a marcat aniversarea a 100 de ani de la nașterea lui Petre Sergescu, eveniment ce a avut loc la 10 decembrie 1993 la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca.

În final, dorim să precizăm că, prin acest modest articol-elogiu, am încercat să-i aducem, un sincer și profund omagiu profesorului Petre Sergescu la 125 de ani de la naștere, din partea universității clujene căreia Petre Sergescu i-a dedicat, cu credință și mare generozitate, toată energia și devotamentul său vreme de peste 17 ani.

Bibliografie

- [1] G. Șt. Andonie, *Istoria matematicii în România*, vol. 2, Editura Științifică, București, 1966.
- [2] Anuarele Universității din Cluj: 1926-1942.
- [3] V. Berinde, *100 de ani de la nașterea lui Petre Sergescu (1893-1954)*, Lucrările Seminarului de Creativitate Matematică, vol. 2 (1992-1993), 155-164.
- [4] F. S. Bodenheimer, *Petre Sergescu (1893-1954)*, Arch. Int. Hist. Sci. 8 (1955), 3-4.
- [5] N. Both, *Petre Sergescu - le nôtre [1893-1954]*, Mathematica (Cluj) 35(1993), no. 2, 111-112.
- [6] D. I. Duca, *O istorie care merită să fie cunoscută. Gazeta Matematică și Societatea de Științe Matematice din România*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2015
- [7] D. I. Duca, A. Petrușel, *Mathematics Education in Romanian at Babes-Bolyai University Cluj-Napoca*, Proceedings of the 8th Conference on History of Mathematics & Teaching of Mathematics, 21-25 May 2014, Cluj-Napoca, Romania.
- [8] J. Itard, *Pierre Sergescu, historien des mathématiques*, Janus 55 (1968), 37-45.
- [9] P. Montel, *Discours prononcé aux funérailles de Pierre Sergescu*, Arch. Int. Hist. Sci. 8 (1955), 5-6.
- [10] A. Reymond, *A la mémoire de Pierre Sergescu (1893-1954)*, Enseignement Math. 2 (1955), 21-29.
- [11] M. Stavinschi, *Petre Sergescu – o mare personalitate atât de puțin cunoscută nouă azi*, Noema, vol. 13 (2014), 333-349.
- [12] R. Taton, *Petre Sergescu*, Revue d'histoire des sciences et de leurs applications, 8(1955), no. 1, 77–80.
- [13] M. Vodă Căpușan, M. Mureșanu-Ionescu, L. Malița, *Culture et francophonie*, Efes Cluj-Napoca, 2003.